

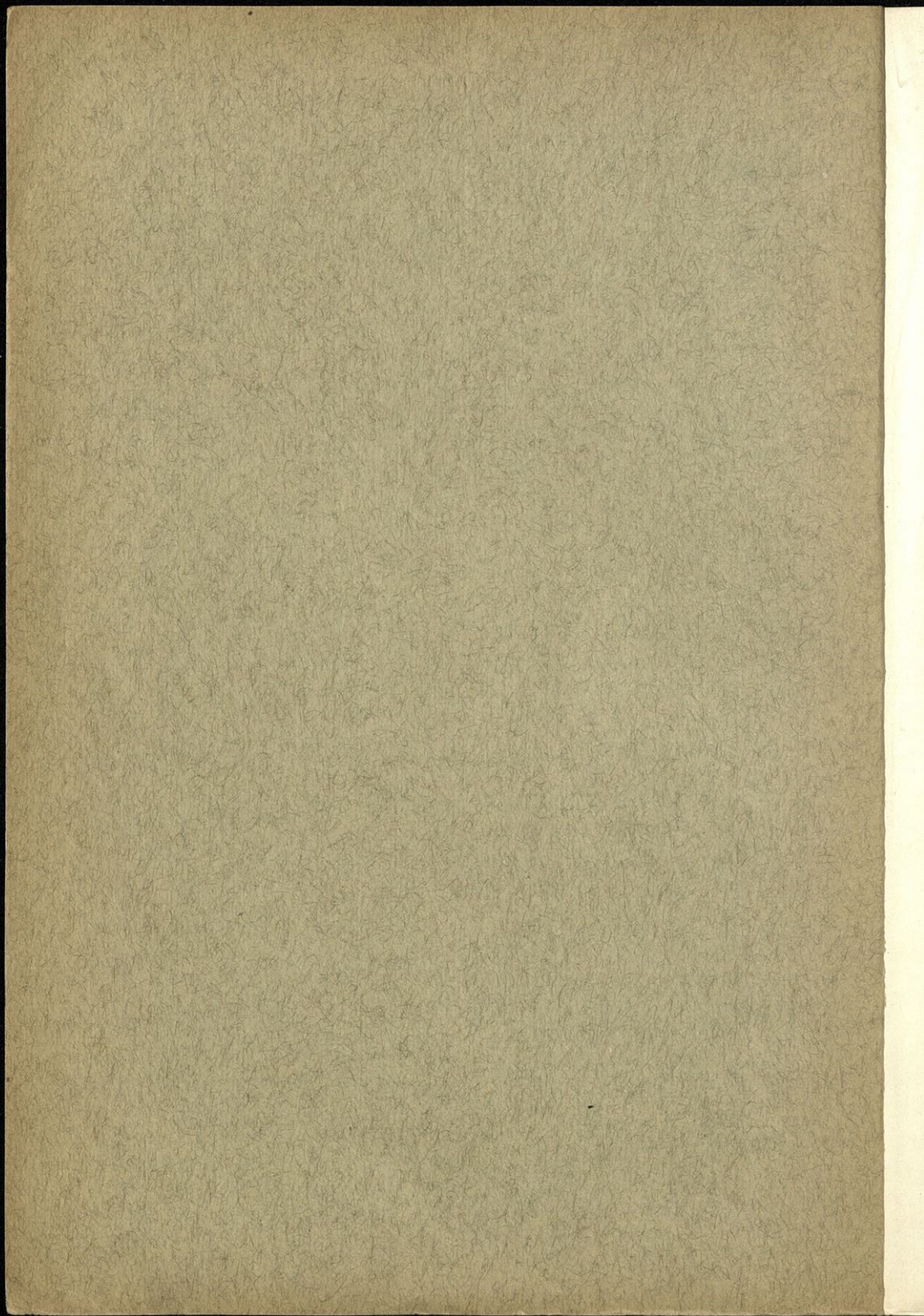
II 69200

ŠIŠIĆEV ZBORNIK
MÉLANGES ŠIŠIĆ

ZAGREB 1929.

B. Mikić

5. IV. 1943

95. arch

Milko Kos (Ljubljana):

O bolgarskem knezu Alcioku in slovenskem knezu Valuku.

Takozvani Fredegar poroča v svoji kroniki (IV, c. 72, ed. MG. SS. rer. Meroving., II, 157), da je v devetem letu vlade kralja Dagoberta (to je 631/632) nastal v Panoniji med nekim Obrom in Bolgarom hud razpor radi nasledstva v državi. Zmagal je Ober, Bolgar z 9000 pristaši je pa, pregnan iz Panonije, dobil, na svojo prošnjo, od frankovskega kralja Dagoberta odkazano kot prezimovališče Bavarsko. Tu so pa na povelje Dagobertovo Bavarci pomorili v eni noči vse Bolgare. Le 700 Bolgarov se je, pod vodstvom nekega Alcioka (Alciocus), rešilo v marko Slovencev (marca Vinedorum), kjer so več let živeli s knezom Slovencev Valukom (cum Wallucum ducem Winedorum). Pavel Diakon v svoji *Historia Langobardorum* (V, c. 29, ed. MG. SS. rer. Langobard., 154) pa poroča, — v zvezi z dogodki, ki so se vršili okoli leta 663, — da se je »Vulgarum dux Alzeco« ločil od svojega naroda (Pavel sam ne ve zakaj) in se mirno s svojimi četami napotil v Italijo k langobardskemu kralju Grimoaldu ter temu obljubil, da mu hoče služiti in se naseliti v njegovi domovini. Grimoald ga je poslal k svojemu sinu Romualdu v Benevent, in ta je, na očetov ukaz, nakazal Boigarom bivališča v Sepinu, Bovianu, Iserniji in drugih mestnih okrajih. Še za časa Favla Diakona (torej okoli leta 790) niso ti Bolgari pozabili svojega jezika.

Vsi, kateri so se doslej pečali s to epizodo iz bolgarske preteklosti, ki pa je enako važna za poznavanje slovenske zgodovine 7. stoletja, — so verjeli obema, Fredegarju in Pavlu, in spravili v zvezo Alcioka in njegove Bolgare pri prvem z Alcekom in njegovimi Bolgari pri drugem.¹⁾ Drugače pa V. J. Zlatarski v svojem temeljnem delu za pozna-

¹⁾ Prim.: K. Zeuss, *Die Deutschen und die Nachbarstämme*. 717; Rösler, *Römische Studien*, 235; Riezler, *Geschichte Baierns*, I, 76; Jireček, *История Болгары* (1878), 160; J. Marquart, *Die Chronologie der alttürkischen Inschriften*, 85—86, 96; isti, *Osteuropäische und ostasiatische Streifzüge*, 244; Станојевић, *Византија и Срби*. II, 32—33; Fr. Kos, *Gradivo za zgod. Slovencev*, I, št. 164; L. Hauptmann, *Politische Umwälzungen unter den Slowenen*, *Mitteilungen des Instituts f. österr. Gesch.*, 36, 245.

vanje starejše bolgarske prošlosti История на българската държава прѣвъ срѣднитѣ вѣкове, I, 1 (1918), 118—121. Zlatarski priznava delno verodostojnost Fredegarjevega in verodostojnost Pavlovega poročila, toda ne priznava zveze med enim in drugim; poročili mu ne soglašate niti z ozirom na čas, niti na karakter, niti z ozirom na vsebino. Edino zvezo med obema poročiloma tvori ime bolgarskega kneza, — Alciocus pri Fredegarju, Alzeco pri Pavlu Diakonu. Sumljiv se zdi Zlatarskemu Fredegarjev stavek, ki pravi, da se je Alciocus s 700 Bolgari rešil v Slovensko marko h knezu Valuku. Zlatarski piše dobesedno: и тъкмо тия глави въ хрониката (to je Fredegarjevi), дѣто е помѣстенъ приведеніята по-горѣ разказъ (to je o Bolgarih), се отнасятъ къмъ добавленията, направени отъ продължателя, оттука и името Alciocus е могло да попадне въ фредегариевата хроника отпослѣвъ подъ влиянието, може би, на Павла Дякона или на неговия изворъ (str 119).

Poglavje o Bolgarih bi bilo torej dodatek kasnejšega avstrazijskega kontinuatorja in ime kneza Alcioka je moglo priti v Fredegarjevo kroniko pod vplivom Pavla Diakona ali kakega njegovega vira. Da je konec »bolgarskega« poglavja pri Fredegarju: »...Nisi tantum Alciocus cum septinientis viris et uxoris cum liberis, qui in marca Vinedorum salvatus est. Post haec cum Wallucum ducem Winedorum annis plurimis vixit cum suis« kasnejši dodatek, dokazuje Zlatarskemu tudi to, da ga ne poznajo Gesta Dagoberti I. regis Francorum, napisana v prvi četrtini 9. stoletja (točneje okoli 800—835), ki sicer prevzemajo Fredegarjevo poročilo o Bolgarih, ali ne poznajo zaključnega stavka o Alcioku in njegovem begu v marko Slovencev (MG. SS. rer. Merov., II, 411). Tudi okoliščine, pod katerimi je bil izvršen pomor Bolgarov ne dopuščajo možnosti, da bi se kdo od njih rešil. Alciocus pri Fredegarju nima z Alzekom pri Pavlu Diakonu nobene zveze in je tudi povsem izmišljena osebnost. Tako Zlatarski.

Zdi se mi, še posebej z ozirom na starejšo zgodovino Slovencev, važno pretresti argumentacijo Zlatarskega, kajti sprejeti jo bi pomenilo omajati verodostojnost prvega vobče ohranjenega poročila o neki državni organizaciji Slovencev (marca Vinedorum) in ime prvega vobče znane knega Slovencev (Wallucus dux Winedorum). Neposredno odpadejo, ako sprejmemo poročilo o Alcioku pri Fredegarju kot izmišljeno, tudi sklepanja o obsegu države kralja Sama, o knezu Valuku in njegovi slovensko-karantanski kneževini kot delu zvezne države kralja Sama. Obenem hočem Pavlovo poročilo v hronološkem oziru točneje fiksirati in ga spraviti v drugo zvezo kot ga je Zlatarski.

Pri Fredegarju omenjeni konflikt med Obri in Bolgari radi nasledstva in odhod teh na Bavarsko je spravljal Zlatarski, in pred njim tudi drugi, v popolnoma utemeljeno zvezo takratnih političnih dogodkov. Sožitje Bolgarov in Obrov v Panoniji potrjujejo tudi drugi viri. Do-

dati bi bilo, da so se že l. 568. obenem z Langobardi izselili iz Panonije, z drobci drugih narodov, v Italijo tudi »Vulgares«.²⁾ Pleme Kutrigurov najdemo v 60ih letih 6. stoletja v službi obrskega kagana ob srednji Donavi. Kmalu so se tem Bolgarom pridružila še nova plemena (Tarniah, Kocagiri, Zavender). V znamenitem letu 626. gredo Bolgari proti Carigradu pod vodstvom obrskega kagana. Neuspeh pred Carigradom je pa prizadjal obrski moči smrten udarec. Do takrat od Obrov več ali manj zavisni Bolgari začno nastopati proti svojim dotedanjim gospodarjem.³⁾ Fredegarjeva letnica 631/632 za obrsko-bolgarski konflikt v Panoniji je prav verjetna, če pomislimo, da je veliki obrski neuspeh pred Carigradom par let pred tem (626) mogel dati duška za odpor in energični nastop dotlej pod obrsko oblastjo živečih plemen.

Domneva Zlatarskega, da je avtor poglavja, v katerem se omenja pri Fredegarju Alciocus, kasnejši avstrazijski kontinuator, in da je ime kneza Alcioka mogoče prevzeto iz Pavla Diakona ali kakega drugega njegovega vira, se mi zdi neosnovana in celo nemogoča. Kakor je dokazal B. Krusch so napisali in sestavili takozvanega Fredegarja trije avtorji: 1. Burgundec, mogoče iz mesta Aventicum (Avenches), je napisal po letu 624 sledeče dele, knjiga I, 1—24; II, 1—57; 59—62; IV, 1—39; 2. Burgundec okoli l. 642. je sestavil knjige I, 25, 26; II, 58; III, 1—93; IV, 40—80, 83, 84, 89, 90; 3. Avstrazijec okoli l. 658 je napisal IV, 48, 81, 82, 85—88.⁴⁾ Poglavje o Alcioku (IV, 72) je torej napisal neki Burgundec okoli l. 642, ne pa neki Avstrazijec, ki je pisal okoli l. 658. Zlatarskega »kasnejši avstrazijski kontinuator« (Kruschev tretji avtor) torej nikakor ni mogel črpati iz Pavla Diakona, ki je pisal svojo Zgodovino Langobardov celih 130 let kasneje. Poglavje o Alcioku spada, ako ga prečitamo v zvezi s predidnimi in sledečimi, po svojem stilu in konceptu tako strogo v okvir elaborata burgundskega pisca iz okoli l. 642, da o kakem drugem avtorstvu ne more biti govora. Poglavje o Alcioku je le eno od poglavij, ki pripovedujejo v analističnem konceptu o dogodkih v devetem letu kralja Dagoberta (IV, 67—73) in pričanja prav tako kot nekatera druga, združena časovno pod tem letom, z besedami »eo anno...« (IV, 68, 69, 72, 73).

Glavni dokaz, da je zgoraj citirano mesto o Alciokovem begu v Slovensko marko kasnejši dodatek, ki ga prvotno pri Fredegarju ni bilo, ja pa po Zlatarskem to, da dotičnega mesta nimajo Gesta Dagoberti, ki so prevzela sicer ostalo poročilo o Bolgarih skoraj dobesedno iz Fredegarja, na pa tudi vesti o begu Alcioka in njegovih Bolgarih v marko Slovencev. Takrat, ko so nastala Gesta Dagoberti, — Krusch

²⁾ Paulus Diaconus, *Histor. Lang.*, II, 26, ed. cit. 87.

³⁾ Zeuss, 716; Marquart, *Inschriften*, 85; Stanojević, 231, 232; Hauptmann, 245; Zlatarski, 73—75, 80, 117, 120.

⁴⁾ *MG. SS. rer. Meroving.*, 1—6.

je dokazal v razdobju okoli 800—835 (MG. SS. rer. Merov., II, 396), — po argumentaciji Zlatarskega torej dotičnega mesta o Alcioku pri Fredegarju še ni bilo in zato ga tudi Gesta Dagoberti niso mogla prevzeti. Ne glede na to, da Gesta Dagoberti prevzemajo Fredegarja le v skrajšani obliki in le deloma, moremo to mnenje Zlatarskega ovreči predvsem s tem, da ima Cod. Parisinus Lat. nr. 10910, ki je od vseh Fredegarjevih kodeksov daleko najboljši in je napisan že v 7. ali 8. stoletju, mogoče že pred letom 715, torej pred postankom Gesta Dagoberti, že dotično mesto o Alcioku in o rešitvi Bolgarov v marko Slovencev. Imajo pa to mesto tudi mlajši kodeksi, ki so napisani mogoče še v 8. stoletju, najkasneje pa v 9. stol. (po Kruschevem šteju kodeksi 1*, 3 I, 3 II, kod. iz Metza nr. 134, Leidenski kodeks Voss. Lat. qu. nr. 5 in Vatikanski kod. Reg. Christ. nr. 713).⁵⁾

Alciocus se je rešil, kot pripoveduje Fredegar, v marko Slovencev (marca Vinedorum) in živel tamkaj mnogo let v deželi kneza Valuka. To je prav verjetno ako si ogledamo malo politično konstelacijo, kakršna je obstojala v začetku 30ih let 7. stol. ob zapadni meji takratnega slovanskega sveta. Na eni strani imamo koalicijo Franki-Bavarci-Langobardi, na drugi strani Samovo zvezno državo, ki obsega tudi karantanske Slovence, s katerimi se Langobardi bojujejo.⁶⁾ Najbližja pot v svobodo je mogla voditi Bolgare iz Bavarske v sosednjo karantansko-slovensko krajino, ki je takrat pod vodstvom kneza Valuka svobodna v okviru Samove velike zvezne države.

Dovoljeno naj mi bo, da na tem mestu spregovorim nekoliko besed tudi o imenu slovenskega kneza Valuka, o katerem je pred kratkim napisal kratko beležko J. J. Mikkola.⁷⁾ Po njegovem je namreč namesto pogrešno zapisane oblike Wallucus čitati pravilno Walducus oziroma Walduco, kakor stoji v štirih ohranjenih kodeksih Fredegarjevega teksta (po Kruschu kodeksi 4 b^{2*}, Münchenski iz 15. stol.; 4c¹, Montpelliarski iz 10. stol.; 4c², Pariški iz 11. stol.; 5a, Heidelberški iz 9. stol.). Wallucus pa ne bi pomenjalo osebno ime slovenskega kneza, temveč njegov čin: vladika = dux. Walducus (Walduco) = * valdvka — vладыka more biti s filološkega stališča pravilno, toda s historičnega in paleografskega imam proti taki razlagi pomisleke, kajti 1. oblika Walducus (Walduco je le ablativ = cum Walduco) se nahaja od 38 znanih rokopisov Fredegarjeve kronike le v štirih, od katerih se trije (4b^{2*}, 4c¹, 4c²) znani radi svojih posebnosti («peculiaria», MG., 1. c., 15), 2. ti štirje kodeksi spadajo k 4. in 5. skupini Fredegarjevih rokopisov, ki pa stojite, kar se tiče vrednosti, šele za rokopisi 1., 2. in 3. skupine, in ste od teh odvisni. V ostalih Fredegarjevih kodeksih (34 po šte-

⁵⁾ MG. SS. rer. Meroving., II, 9—11.

⁶⁾ Hauptmann, Mitt. d. Inst. f. österr. Gesch., 36, 246 d.

⁷⁾ Archiv f. slawische Philologie, 41 (1927), 160.

vilu) in v vseh treh starejših skupinah rokopisov imamo obliko Wallucus ali slično, nikdar pa Walducus. Kodeks 5a, ki popravlja Walducus iz prvotnega Wallucus, popravlja na drugem mestu tudi Wildibado namesto Willibado drugih kodeksov (IV, 58, ed. cit., 150, 5), ima dalje Wildibaido tam kjer imajo drugi kodeksi Villebadi (IV, index, ed. cit., 121, 29), ima Valdalmarus namesto Wandalmarus v ostalih kodeksih (IV, 4, ed. cit., 125, 3). Tudi pisca kodeksov 4b^{2*} in 4c² imata namesto Wandalmaro v ostalih kodeksih Waldelmaro ozirom Waldalmare (IV, 24, ed. cit., 130, 10). To so pa ravno kodeksi, ki pišejo tudi Walducus namesto Wallucus v ostalih kodeksih.

Bolgarskega kneza Alcioka omenja z imenom Alzeco zopet Pavel Diakon (*Historia Langobardorum*, V, c. 29, ed. MG. SS. rer. Lang., 154). Že Zeuss pripominja pri imenu Alzeco »der Name ist identisch mit Alticeus bei Fredegar, nach anderer Lesart Alticeus = Altik, Alzik; o in Alzeco ist nur die schwachformige langobardische Endung«. Pavel Diakon stavi prehod Bolgarov v Italijo v dobo langobardskega kralja Grimoalda. Ker je ta postal kralj med julijem 662 in 24. januarjem 663,⁸⁾ so se mogli torej doseliti Bolgari v Italijo po juliju leta 662, toda na vsak način pred smrtjo kralja Grimoalda l. 671, — verjetno pa že pred l. 668, kajti Pavel Diakon pripoveduje v 30. poglavju pete knjige, — ki sledi 29. poglavju, kjer razpravlja o Alzeku, — o bizantinskem cesarju Konstantinu Pogonatu, o katerem nam je znano, da je zavladal l. 668.

Zlatarski spravlja Pavlovo poročilo o knezu Alzeku in njegovem prehodu v Italijo v zvezo z vestni, ki nam jih nudita bizantinska historika Theophanes in Nikephoros, da se je po smrti bolgarskega kneza Kubrata in razpadu njegove države (to je po l. 642) rešil peti Kubratov sin s svojimi Bolgari v Italijo, kjer se je naselil v ravenski Pentapolis in postal podložen Bizantincem.⁹⁾ Po Zlatarskem bi bil ta peti Kubratov sin knez Alzeco Pavla Diakona, ki bi bil kasneje, po l. 663, iz neznanih vzrokov, zapustil Pentapolis, zaprosil langobardskega kralja Grimoalda za naselitev in dobil za se in svoje Bolgare zemljo v langobardski južni Italiji.

Zveza med Alzekovimi Bolgari in Bolgari petega po imenu neznanega sinu kneza Kubrata se mi zdi malo verjetna. Ako bi se Bolgari doselili iz bizantinskega Pentapolis na langobardska tla bi Pavel Diakon skoraj gotovo to vedel in tudi povedal. Tudi piše Pavel, da je Alzeko s svojimi Bolgari prišel v Italijo in zaprosil langobardskega kralja za naselitev. Ako bi Bolgari že poprej par decenijev bivali v Italiji bi Pavlove besede, da je Alzeko prišel v Italijo. — ko je vendar tamkaj že bival, — ne imele smisla (*Vulgarum dux Alzeco nomine... Italiam*

⁸⁾ L. M. Hartmann, *Geschichte Italiens*, II, 1, 275⁸.

⁹⁾ Theophanes, *Chronographia*, I, 357 (ed. De Boor); Nikephoros, *Breviarium*, 33 (ed. De Boor).

pacifice introiens, cum omni sui ducatus exercitu ad regem Grimuald venit).

Mislim, da je mogoče spraviti prehod Bolgarov v Italijo v verjetnejše vzročne zveze in točne časovne meje. Po smrti kralja Sama (658) je razpadla njegova severno-južnoslovanska državna zveza. Slovenska kneževina Karantanija je oslabela in se imela bati novega obrskega pritiska od vzhoda. Za Bolgare, ki so se pred kakimi tridesetimi leti rešili pred Obri, Franki in Bavarci na karantansko-slovenska tla, ni bilo tod, vočigled negotovega političnega položaja, ki je nastopil po smrti kralja Sama, in vočigled nove obrske nevarnosti, več obstanke. Pred Obri, starimi sovražniki iz Panonije, so se torej umaknili v Italijo. Verjetno je, da se je to zgodilo okoli l. 663/664. Pavel Diakon namreč pripoveduje, da je izročil langobardski kralj Grimoald, ko je šel v Benevent, vlado v Paviji furlanskemu vojvodu Lupu. Ta pa, misleč, da se kralj ne bo več vrnil, je začel gospodovati po svoje in se je, ko se je kralj vendarle vrnil, podal v Furlanijo ter nadalje vztrajal v odporu. Proti Lupu je pa Grimoald poklical Obre, ki so Lupa premagali in ubili. Le z zvižajo se je končno posrečilo langobardskemu kralju Grimoaldu rešiti se Obrov. Tako Pavel Diakon (Hist. Lang., V, 17—21, ed. MG. SS. rer. Lang., 151—152), ki je za dogodek pač doznal iz furlanske tradicije in opravičil ozirom olepšal poraz furlanskega vojvode s pozivom, ki ga je baje poslal Obrom sam langobardski kralj. Dogodke moremo vsaj približno sledeče datirati. V začetku leta 663 je bil kralj Grimoald že na potu v Južno Italijo. V drugi polovici leta 663 se je po vsej priliki vrnil v Zgornjo Italijo, prepustivši oblast na jugu svojemu sinu Romualdu.¹⁰⁾ Takrat torej najpoprej je Grimoald mogel napotiti Bolgare k svojemu sinu v Južno Italijo. Mogoče že v leto 663, verjetneje pa v leto 664, bi stavil vpad Obrov v Furlanijo, do katerega je prišlo po povratku kralja Grimoalda v Zgornjo Italijo. Mogoče je, da so se Bolgari ravno pred tem novim obrskim pritiskom proti zahodu, okoli 663/664, umaknili v Italijo in pomnožili bolgarske naselbine, ki so tamkaj obstojale že izza dobe langobardske naselitve.¹¹⁾ Pavel je za prehod Bolgarov in njihovo naselitev mogel zvedeti iz furlanske tradicije, kajti Bolgari so se iz Karantanije prejkone preko Furlanije podali v Italijo, — še v večji meri pa iz lokalne tradicije okoli Monte Cassina, kajti mestni okraji Sepinum, Bovianum in Isernia, kjer so se Bolgari naselili in obdržali do časa Pavla Diakona svoj jezik, leže v provinciji Molise, v sosednjem okolišu Monte Cassina, kjer je Pavel okoli leta 790 pisal svojo *Historia Langobardorum*.

¹⁰⁾ Hartmann, *Gesch. Italiens*, II, 1, 248, 249, 276.

¹¹⁾ Hartmann, II, 1, 254, 276; F. Schneider, *Die Entstehung von Burg und Landgemeinde in Italien*, 34, 135—136.

Inhalt.

Über den Bulgarenfürsten Alciocus und den Slowenenfürsten Wallucus.

Verfasser unterzieht einer neuerlichen Untersuchung: 1. den Bericht Fredegars (IV, 72) über den Exodus von 9000 Bulgaren aus Pannonien nach Baiern, ihre Niedermetzlung dortselbst durch die Baiern und die Rettung einer überlebenden Schar unter Führung des Fürsten Alciocus in das Land des Slowenenfürsten Wallucus, 2. den Bericht des Paulus Diaconus (V, 29) über die Ankunft einer bulgarischen Schar unter Führung Alzecos nach Italien und ihre Ansiedelung durch den langobardischen König Grimoald in Unteritalien. Gegen Zlatarski, welcher gegen die bisherige Meinung keinen Zusammenhang zwischen beiden Berichten findet, den Bericht Fredegars in seinem Teile über die Rettung des Fürsten Alciocus in die Mark Walluk's als erdichtet ansieht, die Mitteilung Paulus' aber mit der Ansiedelung eines der Söhne des Fürsten Kubrat in Italien in Zusammenhang bringt, glaubt Verfasser festzustellen:

1. Verfasser von IV, 72, bei Fredegar ist nicht der Austrasier, welcher, da er um 658 schrieb, nicht aus dem etwa 130 Jahre jüngeren Paulus schöpfen konnte, sondern, was aus dem ganzen Konzepte und Stile ersichtlich ist, der Burgunder, welcher um 642 schrieb.

2. Das Fehlen der Alciocus-Stelle in den Gesta Dagoberti (welche aus Fredegar schöpfen und c. 800—835 entstanden sind) beweist nichts für ihren späteren Zusatz zum ursprünglichen Fredegar-Text, da wir sie schon in der besten Fredegar-Handschrift, entstanden im 6/7 Jahrh. (vielleicht vor 715), finden.

3. Die politische Lage in den ersten 30er Jahren des 7. Jahrhunderts spricht für die Rettung Alciocus' aus dem feindlichen fränkisch-baiernischen Gebiete in die nächstgelegene gegen die Koalition Franken-Baiern-Langobarden orientierte und zum Samonischen Staatsgefüge gehörende Slowenenmark.

4. Nach dem Zerfalle des Reiches Samos, als die Bedrohung Karantaniens durch die Awaren zu gewärtigen war, verliessen die Bulgaren, wohl aus Furcht vor ihren alten Gegnern, den Awaren, Karantaniern und fanden beim langobardischen König Grimoald Aufnahme und Ansiedelung in Süditalien. Vermutlich geschah dies gelegentlich des ersten, nach langen Jahrzehnten wieder erfolgten Vorstosses der Awaren gegen Westen und Italien, 663 oder noch eher 664. Paul Diakon erfuhr von der Ansiedelung der Bulgaren in Unteritalien aus der Tradition in Monte Cassino, wo er, in der Nähe der Bulgariansiedelung, seine Langobardengeschichte schrieb.

5. Gegen die von Mikkola vorgeschlagene Lesung von Walducus (was gleich vladika = dux wäre), wie der Name des Slowenenfürsten in vier Fredegar-Handschriften lautet, anstatt der bisherigen üblichen Wallucus in anderen Handschriften, wendet Verfasser ein, dass wir die Lesung Walducus anstatt Wallucus in nur vier von 38 Fredegar-Handschriften finden, welche dazu noch zu den in der 4-ten und 5-ten Gruppe abgeleiteten Handschriften zählen, und dass wir eben in diesen Handschriften, welche Walducus schreiben, einige Male in Eigennamen Lesungen von **ld** anstatt **ll** und **nd** in anderen finden (z. B. Wildibado anstatt Willibado).

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000509114

tu.
en-
en
in,
38
en
en
in
B.

